
SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL ANALYSIS OF THE INSTITUTION OF PRE-TRIAL INVESTIGATION IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Ibodov Jahongir Nasullo ugli¹

Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan

---

KEYWORDS

pre-investigation, making legal
decisions, conducting justice,
conducting the case before the
court, pre-investigation
inspection body

ABSTRACT

Today, scientific research in the field of judicial and law enforcement bodies is being carried out effectively. Based on this, in this article, the wide-scale reforms implemented in our country in the field of pre-investigation investigation, as well as scientific and methodological analysis.

2181-2675/© 2024 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: **10.5281/zenodo.12541717**

This is an open access article under the Attribution 4.0 International(CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

---

¹ Trainee-major, Master's degree on specialization "Organizational-Tactical Management", Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, Uzbekistan

ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИДА ТЕРГОВГА ҚАДАР ТЕКШИРУВ ИНСТИТУТИНИНГ ИЛМИЙ ВА МЕТОДОЛОГИК ТАҲЛИЛИ.

KALIT SO‘ZLAR/ КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:

Терговга қадар текширув ҳаракатларини ўтказиш, қонуний қарорлар қабул қилиш, одил судловни амалга ошириш, ишни судга қадар юритиш, терговга қадар текширув органи

ANNOTATSIYA/АННОТАЦИЯ

Бугунги кунда суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар соҳасига оид илмий тадқиқот ишлари самарали амалга оширилмоқда. Шундан келиб чиқиб, ушбу мақолада терговга қадар текширувни амалга ошириш соҳасидаги мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотлар ҳамда илмий ва методологик таҳлил қилинган.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 321-моддасига мувофиқ, суриштирувчи, терговчи, прокурор ва терговга қадар текширувни амалга оширувчи органнинг мансабдор шахси ўз ваколатлари доирасида жиноят содир этилганлиги тўғрисида сабаб ва етарли асослар мавжуд бўлган барча ҳолларда жиноят ишини қўзғатиши шарт.

Жиноят процессининг дастлабки босқичида кўплаб муаммоли назарий ва амалий масалалар кўтарилади. Жиноят жараёнининг ушбу босқичининг амалдаги асосий муаммолари жиноят тўғрисидаги хабарларни кўриб чиқишда кечикишлар ва қоғозбозлик, жиноят тўғрисидаги хабарларни шакл-1 журнаliga қайд этилишидан яшириш, жиноят ишини қўзғатишни рад этиш тўғрисида асоссиз ва ноқонуний қарорлар чиқаришдир.

Жиноят-процессуал фанида муаммоли масалалар контцептуал аппаратдан терговдан олдинги текширишнинг дастлабки босқичида (жиноят ишини қўзғатиш босқичи тушунчаси, сабаб ва асослар тушунчаси) бошланади ва амалга оширилиши мумкин бўлган индивидуал процессуал ҳаракатларни тартибга солиш масалалари билан тугайди.

Буларнинг барчаси жиноят ишини қўзғатиш босқичининг моҳиятини, уни сақлаб қолиш ва кейинги фаолият юритишнинг мақсадга мувофиқлиги ва зарурлигини ўрганиш зарурлигини кўп жиҳатдан белгилайди.

Жиноят-процессуал ҳуқуқ назариясида бутун жиноят жараёни одатда нисбатан мустақил ва алоҳида босқичларга бўлинади.

Ҳар бир босқич маълум хусусиятларни ўз ичига олади, улар асосида улар умумий жинойий жараёндан ўзига хос таркибий элементларга ажратилади.

Анъанага кўра, тўртта хусусият ажралиб туради: Жиноят процессининг босқичида ҳал қилинган вазифалар; Жиноят процессининг босқичини тугатувчи процессуал ҳужжат (ёки якуний ҳужжат) мавжудлиги; Жиноят процессининг фақат маълум бир босқичига хос бўлган Жиноят процесси иштирокчилари доираси; қонун билан мустаҳкамланган махсус процессуал тартиб.

Айнан биз кўрсатган хусусиятлар мажмуи жиноятнинг муайян босқичини аниқлашни аниқ айтишга имкон беради.

Жиноят ишини кўзғатиш босқичини тавсифлаш учун келинг, уни санаб ўтилган хусусиятлар призмаси орқали кўриб чиқайлик. Бу жиноий жараённинг мустақил босқичи сифатида унинг моҳиятини аниқлаш имконини беради ва унинг зарурлиги ҳақида гапириш имконини беради.

Жараённинг дастлабки босқичини таҳлил қилишни бошласак, келинг, Ўзбекистонда ва чет элда таниқли филолог ва тилшунос, “Рус тилининг изоҳли луғати” муаллифи томонидан берилган топшириқ тушунчасига мурожаат қилайлик.

С.И.Ожеговнинг таъкидлашича “қатл ва рухсатни талаб қиладиган нарсага ишонди”². Бинобарин, Жиноят процесси босқичининг вазифалари деганда Жиноят процессининг муайян босқичида ҳал қилинадиган муайян ҳуқуқий ва процессуал масалалар тушунилиши керак.

Жиноят ишини кўзғатиш жиноят процессининг ажралмас қисми бўлганлиги сабабли, ушбу босқичнинг умумий вазифалари Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 1-моддасида мустаҳкамланган қоидаларни ҳисобга олиш керак. Яъни, Жиноят процессининг бошланғич босқичининг, шунингдек, бутун жиноят жараёнининг мақсади жабрланган шахслар ва ташкилотларнинг қонун ҳужжатларида назарда тутилган ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ва таъминлаш, шунингдек, қонунга хилоф ва асоссиз айбловларнинг олдини олишдир. шахс ҳуқуқ ва эркинликларининг чекланишига олиб келиши мумкин бўлган судланганлик.

Жиноий иш кўзғатиш босқичининг аниқ вазифаларини белгилаш масаласи янада қийинроқ. Ҳар бир процессуалист уларга ўз мазмунини беради. Шу билан бирга, турли нуқтаи назарларни таҳлил қилиш бизга терговдан олдинги текшириш босқичида ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимлари томонидан ҳал қилинадиган аниқ вазифаларнинг ўз мазмунини шакллантириш имконини беради.

Суд процессининг дастлабки босқичининг вазифаси жиноят ишини кўзғатиш тўғрисида қарор қабул қилиш деган нуқтаи назарни В.П. Божев эътироф этади³.

Бироқ, биз унинг нуқтаи назарига тўлиқ қўшила олмаймиз. Бундай прагматик ёндашув фуқароларнинг қонунда назарда тутилган ҳуқуқ ва эркинликларини ҳурмат қилишга олиб келиши мумкин эмас. Агар сиз ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимларига қарор қабул қилиш вазифасини қўйсангиз, улар қарор қабул қиладилар ва фақат сифатга эмас, балки миқдорга қараб ишлайдилар. Бу вазифа фақат бошқалар билан биргаликда ишлаши мумкин.

Яна бир нуқтаи назар шундаки, Н.П. Кузнецов жиноят ишини кўзғатиш босқичининг ўзига хос вазифаси жиноят ишини кўзғатиш ёки рад этиш учун зарур

---

² Ожегов С.И. Словарь русского языка// Ожегов С.И., Шведова Н.Ю. Оникс-ЛИТ. 2018. - С. 45.

³ Божьев В.П. Уголовный процесс: учебник для академического бакалавриата/ Божьев В.П. М.: Юрайт, 2016. С. 136.

бўлган ҳолатларни аниқлашдир⁴. Бу фикрни⁵.

Худди аввалги муаллиф каби Н.П. Кузнецов жиноий ишнинг дастлабки босқичида мавжуд бўлган турли жиҳатларни ҳисобга олмаган ҳолда, бир томонлама нуқтаи назарга эга. Бошқа вазифалар билан биргаликда жиноят ишини қўзғатиш (қўзғатишни рад этиш) зарурлигини кўрсатадиган фактик ҳолатларни аниқлаш ҳам шундай бўлиши мумкин.

О.И. Андреева ⁶ “Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи орган ходимининг жиноят ишининг дастлабки босқичида интилиши керак бўлган натижани сабабга кўра жиноят белгиларини кўрсатадиган етарли маълумотларни аниқлаш билан боғлайди⁷. Дарҳақиқат, амалий нуқтаи назардан, бу вазифа энг оддий бўлиб, жиноят ҳақидаги хабарни текшираётган ходимларнинг ҳаракатларининг процессуал тартибини акс эттиради. Келинг, қуйидаги ҳолатни тасаввур қилайлик: фуқаро М. навбатчилик бўлимига ўзининг шериги фуқаро Н.ни жиноий жавобгарликка тортиш илтимоси билан мурожаат қилган, у М.нинг сўзларига кўра, унга тан жароҳати етказган. Бу ишда сабаб фуқаро М.нинг баёноти, демак, босқичнинг (тайинлашнинг) умумий вазифаларини амалга ошириш учун ушбу қилмиш ҳақиқатда содир бўлганми, жиноийми, унинг дастлабки малакаси қандай, аниқланиши керак. Яъни Жиноий иш қўзғатиш учун асослар борми?

А.В.Смирновнинг фикрича, жиноят ишини қўзғатиш босқичининг вазифасини “ҳаракатда жиноят белгиларини ёки иш бўйича иш юритишни истисно қиладиган фактик ҳолатларни аниқлаш” деб белгилайди⁸. Бу нуқтаи назарга танқидий қараш керак. Биринчидан, далолатнома мавжудлиги ҳали аниқланмаган - фақат маълумот, иш бўйича иш юритишни бошлаш учун сабаб бор. Ушбу ҳаракатлар (ҳаракатсизлик)нинг қилмиш таркиби ёки йўқлигини суд ҳал қилади. Иккинчидан, жиноят белгиларини аниқлаш бўйича. Бу ҳаракат жиноятни квалификация қилиш жараёнида юзага келади. Ҳа, Жиноят процессининг дастлабки босқичида терговчи ва терговчи асосий малакани таъминлайди. Аммо жиноий иш юритиш ва жиноят ишини қўзғатиш босқичига нисбатан, "жиноят белгиларини кўрсатадиган маълумотларни (керакли даражада, етарли даражада) аниқлаш" янада тўғри ва тўғри шакллантириш бўлади. Бошқача айтганда, жиноят ишини қўзғатиш учун асосларни аниқлаштириш.

Қизиқарли нуқтаи назарни Э.А. Прохорованинг таъкидлашича, “Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар жиноят ишининг дастлабки босқичида жиноят иши

---

⁴ Кузнецов Н. П. Доказывание в стадии возбуждения уголовного дела. Автореф. дисс. ... к.ю.н. Кузнецова Н.П.// 12.00.09 - Харьков. 1980. С. 9.

⁷ Андреева О.И. Уголовный процесс: учебник для бакалавриата юридических вузов/ Надарова А.Д., Стойко Н.Г., Тузова А.Г., под. ред. Андреевой О.И. Ростов-на-Дону: Феникс. 2015г. С.179.

⁸ Смирнов А.В. Уголовный процесс: учебник/ Калиновский К.Б., Смирнов А.В. М.: КНОРУС. 2008. С.315.

қўзғатилишининг олдини олиш ва жиноят бўлмаганда дастлабки тергов ўтказишни ўз олдиға вазиға қилиб қўйган⁹. Ушбу формулани ҳам танқидий қабул қилиш керак, чунки юқорида айтилганларнинг барчасини дастлабки тергов органларининг жиноят белгиларини кўрсатадиган фактик маълумотларни аниқлаш бўйича тўғри ва қонуний фаолиятининг натижаси деб аташ мумкин. Етарли миқдордаги маълумотни аниқлагандан сўнг, ушбу вазиятда жиноят белгилари мавжудлиги аниқ бўлади, мансабдор шахс шу билан жиноят ишини асоссиз қўзғатишни (ёки буни рад этишни) тўхтатади.

А.Р.Михайленко терговға қадар текширув босқичининг вазифалари сифатида “жиноят тўғрисидаги хабарни қабул қилиш, уни кўриб чиқиш ва жиноят ишини қўзғатиш учун асосларнинг етарлилигини ва сабабнинг қонунийлигини ёки асослар йўқлигини кўрсатадиган фактик ҳолатларни аниқлаш учун текширишни кўрсатади¹⁰. иш қўзғатиш.

Процессуал олимларнинг юқоридаги фикрларини умумлаштириб, шунини аниқлашимиз мумкинки, жиноят ишини қўзғатиш босқичининг вазифалари қуйидагилардан иборат: жиноят ишини қўзғатиш сабабининг қонунийлигини кўрсатувчи фактик ҳолатларни ойдинлаштириш; етарли миқдорда жиноят ишини қўзғатиш учун асослар мавжудлиги ёки йўқлигини кўрсатиши мумкин бўлган маълумотларни тўплаш ва текшириш; якуний процессуал қарор қабул қилиш; жабрланувчининг ҳам, жиноят тўғрисидаги хабарға кўра тергов ўтказилаётган шахснинг ҳам манфаатларини таъминлаш.

Вазифаларнинг мазмунини аниқлаш соф назарий аҳамиятга эға эмас. Келинг, сабабини тушунтириб берайлик. Бу хусусиятни таҳлил қилишни беғиз таърифдан бошлаганимиз йўқ. Муаммо - бу ҳал қилиниши керак бўлган нарса. Шу сабабли, Жиноят процессининг ушбу босқичида нимаға интилиши кераклиги аниқ ва аниқ белгилаб қўйилган ҳолда, жиноят ҳақидаги хабарни текширишни амалға оширувчи ходимлар ўртасида ушбу босқичда қандай натижа зарурлиги тўғрисида тўлиқроқ тушунча ва тушунча шаклланади. Ҳар бир ички ишлар органи ходими саҳнадан кўзланган мақсадни ўзига хос тарзда тушунса, бу ўзбошимчаликка олиб келиши мумкин, бу эса жиноятдан жабрланувчи ҳамда жиний жавобгарликка тортиладиган шахсларнинг ҳуқуқларининг бузилишиға олиб келиши мумкин. Шундай қилиб, масалан, агар мансабдор шахс жиний иш қўзғатиш босқичининг вазифасини фақат қарор қабул қилиш учун кўрса (Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 39-моддасида кўрсатилган иккаласидан қайси бири муҳим эмас), кейин у ҳуқуқий процессуал қарорға келиши дарғумон.

Жиний процесс босқичининг бир хил даражада муҳим хусусияти якуний

---

⁹Прохорова Е.А. О задачах стадии возбуждения уголовного дела//Вестник экономической безопасности.2016г. №5. (дата обращения: 05.03.2024).

¹⁰ Михайленко А.Р. Возбуждение уголовного дела в советском уголовном процессе. - Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1975. С. 9. (дата обращения: 05.03.2024).

процессуал ҳужжатнинг мавжудлигидир. Унинг қабул қилиниши Жиноят процессининг бир босқичини яқунлаб, муайян ҳуқуқий оқибатларни келтириб чиқаради (процесс иштирокчилари мақомининг ўзгариши, ваколатларнинг ўзгариши, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимларининг фаолияти тартиби).

Жиноят ишини қўзғатиш босқичи иккита якуний процессуал ҳужжат билан тавсифланади – Жиноят-процессуал кодексининг 39-моддасига мувофиқ:

1. Жиноий иш қўзғатиш тўғрисидаги қарор;
2. Жиноий иш қўзғатишни рад этиш тўғрисидаги қарор.

Ҳисоботни юрисдиктсияга топшириш тўғрисидаги қарор жиноят ишининг дастлабки босқичини тугатмайди, чунки текшириш материаллари топширилган тергов органи дарҳол жиноят ишини қўзғатиши мумкин эмас.

Жиноят-процессуал кодексининг 39² чиқарувчи ушбу процессуал ҳужжат билан нимани назарда тутаётганини кўрсатишга қарор қилди (қайси ҳужжатлар қарор шаклида берилиши мумкин ва қайси бири мумкин эмас).

Босқичнинг навбатдаги ўзига хос хусусияти қонун билан тартибга солинадиган муайян процессуал тартибдир.

Шу билан бирга, давлат айблови бўйича жиноий иш қўзғатиш учун жабрланувчининг иродаси муҳим эмас.

Жиноят процесси босқичининг якуний хусусиятини соддалаштирилган ва тизимли таҳлил қилиш учун биз жиноят процесси иштирокчиларининг қарама-қаршилиқ тамойили - айблов, ҳимоя, суд бўлинишига мурожаат қиламиз. Албатта, жиноят ишини қўзғатиш босқичида ушбу тамойилнинг таъсири, масалан, суд босқичига қараганда камроқ кучли. Аммо дастлабки босқичда иштирокчиларни кўриб чиқиш учун ушбу тамойил бизга мавзуларни оддийгина санаб ўтишдан кўра маълумотни тизимлироқ тақдим этишга имкон беради.

Бироқ, ушбу босқичда ҳақиқий жиноий иш бўлмаганлиги сабабли, иштирокчиларнинг таркиби Жиноят-процессуал кодексининг 3-6-бобларида белгиланганидан сезиларли даражада фарқ қилади.

Прокуратура органлари мансабдор шахслари давлат ваколатларига эга ва давлат номидан иш юритадилар.

Ундан кейин ўринларда тергов органининг бошлиғи, терговчи, суриштирувчи орган, суриштирувчилар киради. Терговчи (суриштирувчи) жиноят тўғрисидаги хабарни текширади, шунингдек жиноят ишини қўзғатиш ёки уни рад этиш тўғрисида процессуал қарор қабул қилади.

Прокурор ҳам Жиноят процессининг дастлабки босқичининг иштирокчиси ҳисобланади. У жиноят ишини қўзғатиш тўғрисидаги қарорни қабул қилиш учун тегишли материалларни юбориш тўғрисида қарор чиқариш орқали жиноят ишини қўзғатиш сабабини қўзғатиши мумкин.

Жумладан, прокурор терговчи (суриштирувчи) томонидан қабул қилинган процессуал қарорлар (жиноят ишини қўзғатишни рад этиш тўғрисидаги қарорлар)

қонунийлиги устидан назорат функцияларини амалга оширади.

Ушбу босқичда қурбон йўқ. Жиноят устидан шикоят қилган одам ёки жабрланувчи бор. Фуқаро жабрланувчи деб тан олиниши тўғрисида қарор қабул қилингандан кейингина ва жиноят иши қўзғатилгандан кейингина жабрланувчига айланади. Хўш, ва шунга кўра, фуқаровий даъвогар (ижтимоий хавфли қилмишдан зарар кўрган шахс) ёки жабрланувчининг вакиллари (жабрланган шахснинг вакили) йўқ.

Ҳимоя томони, Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодексининг 49-моддасига биноан, гумон қилинувчи, айбланувчи ва ҳимоячи томонидан тақдим этилади.

Гумон қилинувчи (ва ундан ҳам кўпроқ айбланувчи) мақоми жиноят иши қўзғатилганидан кейин пайдо бўлади. Шунинг учун, агар жиноят содир этишда иштирок этиши мумкин бўлган шахс маълум бўлса, у “ўзига нисбатан жиноят ишини қўзғатиш масаласи ҳал қилинаётган шахс” деб аталади.

Шундай қилиб, жиноят ишини қўзғатиш босқичининг белгиси таҳлилни умумлаштириб, хулоса қилишимиз мумкин: ушбу босқичдаги жараён иштирокчилари доираси Жиноят кодексининг 5 бобида қайд этилган иштирокчилардан сезиларли даражада фарқ қилади. Уларнинг рўйхати кенгрок бўлиб, уларнинг ҳуқуқий мақоми қонун билан тартибга солинмайди.

П.Г. Марфицин Жиноят-процессуал кодексида терговгача бўлган текширув иштирокчиларининг ҳуқуқ ва мажбуриятларини бирлаштириш зарурлиги ҳақидаги фаразни илгари сурди¹¹. Бу ҳуқуқ ва мажбуриятлар умумий хусусиятга эга бўлиб, Жиноят процессининг ҳар қандай иштирокчисига нисбатан қўлланилиши керак эди.

Рўйхатга қуйидаги ҳуқуқлар киритилган: жиноят тўғрисидаги ҳисоботни текшириш материаллари билан танишиш; жиноят ишини қўзғатишни рад этиш тўғрисидаги қарорнинг нусхасини олиш; ариза бериш; терговчининг (суриштирувчининг) ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан шикоят қилиш; қийинчилик; вакилига эга бўлиш ва таржимон хизматларидан фойдаланиш¹².

В.Е. Гушчевнинг фикрича, “ҳуқуқни қўллаш амалиёти қанчалик кўп тўпланган бўлса, жиний ишнинг мустақил босқичи сифатида жиноят ишини қўзғатишнинг маълум бир расмиятчилиги (қоғоз) ҳақидаги таассурот шунчалик равшан бўлади”¹³.

А.П. Поповнинг фикрича, “бу босқичга мустақил мақом бериш учун ҳеч қандай прагматик ва тарихий асослар йўқ”¹⁴.

Баъзи муаллифлар Жиноят-процессуал кодексининг 325-моддасида

---

¹¹ Марфицин П. Г. Обеспечение прав и законных интересов личности в стадии возбуждения уголовного дела: Автореф. дис... канд. юрид. наук. М., 1993. С. 10-12.

¹³ Гушев В. Е. Народное обвинение в уголовном суде / В. Е. Гушев, А. С. Александров. Н. Новгород. 1998. С.160.

¹⁴ Попов А. П. Непосредственное обнаружение признаков преступления как повод к возбуждению уголовного дела: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / А. П. Попов. - Н. Новгород. 2019. С.22., Сергеев А.Б., Хохрякова Э.А. Стадия возбуждения уголовного дела - «Атавизм» уголовного процесса? // Вестник ЧелГУ. 2015. №17. С.37.

қўрсатилган тегишли сабаб пайдо бўлган пайтдан бошлаб жиноят ишини қўзғатиш босқичини бекор қилиш ва жиноят ишини бошлаш зарурлигини бевосита таъкидладилар.

Шундай қилиб, агар таниқли муаллифлар ва процессуал олимларнинг фикрларини умумлаштирадиган бўлсак, мамлакатимизда жиноят ишини қўзғатиш босқичини бекор қилиш тарафдорларининг асосий далиллари суд жараёнида жуда кўп миқдордаги қонунбузарликларнинг мавжудлиги билан боғлиқ деган хулосага келишимиз мумкин.

2018 йил январ-апрел ойлари учун Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг веб-сайтида тақдим этилган ҳуқуқий статистика маълумотларини таҳлил қилиб, назорат функцияларини бажариш давомида прокурорлар томонидан жиноят ишини қўзғатиш тўғрисидаги 5 мингдан ортиқ қарор ва жиноят ишини қўзғатишни рад этиш тўғрисидаги 700 мингдан ортиқ қарор бекор қилинди. Бироқ, 2017 йилга нисбатан уларнинг сони сезиларли даражада камайди.

Замонавий муаллифларнинг фикрича, мавжуд қонунбузарликларнинг асосий сабаби қонундаги бўшлиқлар, шунингдек, самарасиз тартибга солинганлигидир.

Бошқа нарсалар қаторида, кўплаб муаллифлар Ўзбекистон Республикаси ички ишлар органларини янада ислоҳ қилиш бўйича “йўл харитаси” лойиҳасига мурожаат қилишади, унга кўра “процессуал модел таклиф этилади, унга кўра ариза, жиноят тўғрисидаги хабар, терговчи, суриштирувчи, суриштирувчи орган жиноят ишини бошлайди”.

Олимларнинг мутлақо бошқача позицияси - жиноят процессида терговдан олдинги текширувларни сақлаш зарурати.

Айрим процессуалистларнинг фикрича, айнан жиноят ишини қўзғатиш босқичининг мавжудлиги туфайли фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқлари ва уларнинг қонуний манфаатлари таъминланади, бу босқичда органлар ва мансабдор шахсларнинг фаолиятини тартибга солувчи аниқ процессуал нормаларнинг мавжудлиги; босқич бекор қилинганда юзага келадиган муҳим қоидабузарликларни бартараф этиш мумкин. Терговдан олдинги текшириш кейинги босқич - дастлабки тергов учун асос яратиш имконини беради.